

prospěch jediného principu a jdoucí za ním pevně a bezohledně. Wilson, muž nábožensky cítící, proniknutý všemi kulturními hodnotami dneška, všechny složky daného problému úzkostlivě odvažující, cítící potřebu sebe i jiné objektivně přesvědčiti o správnosti svého činu, nežli se k němu rozhodne. Odtud postava Leninova má v sobě cosi barbarského, postava Wilsonova je typem dokonale kulturním. Proto Wilson má v zásadě souhlas a úctu celého světa, Lenin davy vášnivých přívrženců a davy vášnivých odpůrců.

O Wilsonovi víme snad dosti dobře, jak o něm budou souditi generace budoucí, jeho obraz nebude pro ně příliš odlišný od toho, který máme my. Za to těžko se dohadovati dnes, co bude někdy historie soudit o Leninovi. Dnes snad vůbec nedovedeme uvažovati o jeho osobě samé bez zaujímání stanoviska k palčivým problémům dneška. Jak na něj budou pohlížeti generace daleké budoucnosti, kterým snad už tyto problémy a boje budou cizí, protože definitivně rozřešené? Budou v něm vidět muže, jenž uskutečnil na čas utopii odporující odvčkěmu a nutnému řádu světa, nebo muže, jenž učinil počátek nového trvalého uspořádání lidské společnosti? To jest pro nás alternativa nerozřešitelná, ať už náš cit nebo politické přesvědčení pro tu neb onu možnost jest sebe silnější. A podle toho mu více nebo méně odpustí prostředky, jimiž bojoval. V každém případě však budou v něm obdivovati jeho nesmírně silnou a cílevědomou vůli a sílu jeho činu. — Jinak tomu u Wilsona. Jeho velikým činem jest vstup do války, ale ten není nikterak proň charakteristický, neboť tak by! by jednal snad každý jiný president Německem provokované Unie. Wilsonovskými však jsou úvahy a řeči, jimiž vstup ten zdůvodnil a prohlášoval válečné cíle Ameriky. A wilsonovským bylo též jeho úsilí na mírové konferenci pařížské, a to nejvíce právě ono, které se nesetkalo se zdarem.

Dva typy reformátorů: tam typ revolucionáře, jenž provádí reformy tvrdým činem, zde typ myslitele, jenž chce reformovati argumenty přesvědčováním světa. Je to náhoda, že zatím daly události za pravdu tomu typu prvnímu? Věříme, že je.

— n —

Macdonald o anglickém a kontinentálním socialismu. O rozdílu anglického socialismu (t. zv. labourismu) a kontinentálního socialismu vyslovil se nynější anglický ministerský předseda Ramsay MacDonald ve své knize »Politické směrnice pro dělnickou stranu.« Praví tam:

»Kontinentální socialism byl důsledkem dogmatického materialismu, jehož vůdčí myšlenkou byl třídní boj — kdežto anglický socialism se vyznačuje humanitní směrnici, neboť jeho myšlenky platí pro všechnu společnost. V jiných zemích ústavního parlamentarismu liší se strany podle dogmatických rozdílů a myšlenkových soustav — u nás však, kde ustavičné změny sociálních vztahů a politických směrnic nedovolily stranám, aby se navzájem měřily školskou logikou, vyrostl socialism z půdy vývojových teorií, které mají zřetel na politické rozpory, jež uvnitř společnosti vytváří protivu mezi tím, co dnes umírá a tím, co bude žiti. Má to veliký význam, pokládáme-li pokrok buď za boj mezi oprávněnými a neoprávněnými zájmy, nebo za snahu celého sociálního života po svobodě. Tento poslední názor byl názorem anglické nezávislé strany dělnické a vládnoucího britského socialismu. Ony socialistické směry, které se blížily druhému názoru, kontinentálnímu, u nás nikdy nekvetly.«

— ik.

Dvě metody. T. G. Masaryk v článku *Impromptu historique* v 3. čísle Přítomnosti upozornil na časovou shodu dvou významných událostí: smrti Leniny a nastolení dělnické vlády v Anglii, udá-

losti, které dávají příležitost k úvahám, jež srovnávají a hodnotí. Jest zhodnotiti dvě tak různé cesty za cílem v podstatě totožným — ať už je nám tento cíl žádoucím, nepřátelským nebo lhostejným — jest zhodnotiti výsledek, jehož se až dosud dosáhlo revolucí ruskou, a výsledek, jehož bylo nebo bude dosaženo parlamentní methodou anglickou. Jak je tu těžko hodnotiti objektivně, sine ira et studio. Vždyť neznáme dosud výsledků obou revolucí a předvídat tu nelze. A jak do počtu hodnotícího zahrnouti oběti krvavé revoluce ruské na životech a blahobytu lidí, které se jí jevily jako nutné prostředky k žádoucímu cíli? Zdá se věru, že je velmi málo vyvolených, kteří mají právo vysloviti zde svůj soud. Neboť tu nestačí jen správné usuzování vědecké, ale věstecká skoro intuice spojená s mravní hloubkou a bohatou zkušeností.

Myslitel a státník, jenž je nesporně z těch vyvolených, řekl nám svůj soud. A to ve prospěch metody anglické. —n—

Lex Hodža. V období politických afér, v němž jsme se dověděli tolik o svých politicích a tolik dalšího mohli si domysleti, přichází min. dr. Hodža s podnětem k vydání zákona, jímž by byla vyslovena inkompatibilita politiky a obchodu a vedena hranice mezi oběma těmito záslužnými obory lidské činnosti, jejichž důvěrná spolupráce se nám však tak málo líbí. Jest jisto, že zásadně nebude nikdo proti dobré myšlence zákona. Zásadně možno tu snad jen namítnouti to, zda tím, že politiky budeme přímo zákonem chránit před obchodním podnikáním, nezvyšujeme ještě více dojem privilegované třídy národa, nových optimátů, o nichž tu byla zmínka v posledním čísle, neboť každému se vynoří analogie s římskými senátory, jimž též byl zakázán obchod jako nesrovnatelný s jejich stavem.

Ale to by snad nepadalo tak na váhu, jako řada okolností, pro něž můžeme spolehlivě předpověděti, že k takovému zákonu asi nedojde. Už proto, že bude velmi těžké vésti zmíněnou hranici t. j. stanovit, co ještě politikou je a co jí už není. Ale dejme tomu, že se to podaří formulovati, a to patrně podle kriterií zcela zevních, tak totiž, že za provozování politiky prohláší se prostě zastávání mandátu poslaneckého a všech vyšších funkcí ústavních; obchodní podnikání bude zase nutno omezit na podnikání většího rozsahu a na intensivější účast — ne tedy na př. vlastnictví několika akcií — na větších podnicích společenských.

Jsou tu však další obtíže. Jest třeba zde rozlišovat dva případy nežádoucího zasahování obchodu do politiky a naopak: jednak zmíněné účaststvenství politických osobností v podnikání obchodním, jednak vlastní obchodní podniky politických organisací. V prvém případě budou tu státi v cestě naše skutečné poměry: hlavně skutečnost, že máme prostě v některých oborech málo schopných a vynikajících lidí, takže politický život nemůže postrádati osob angažovaných v kruzích obchodních a naopak. Není na př. v našich kruzích finančně-politických takřka význačné osoby, která by nebyla zúčastněna ve správě peněžních nebo jiných obchodních podniků. Zde nelze nikomu vytýkati nějaký zlořád a přece to vede — jak se též v poslední době ukázalo — někdy k důsledkům nežádoucím. Neboť kolik podniků patřících nečeskému kapitálu přijalo do svého vedení Čechy a Slováky jedině pro jejich politický vliv. Můžeme se vzdáti této výhody?

V druhém případě, při provozování obchodu samými politickými organisacemi nelze zase při nedostatku právní úpravy politických stran postihnouti, která organisace je politickou. Bude nutno za činnost organisace volati k odpovědnosti osobnosti politické v nich zúčastněné. To ale bude mít za následek, že v nich nikdy oficiálně nebudou, byť by jejich duch a organizační iniciativa se v nich uplatňovala sebe více. Zda by to přispělo k zvýšení politické morálky, které je účelem celého zákona, je ovšem otázka.

Snad by se místo zákona o inkompatibilitě doporučoval spíše dodatek k zákonu o volebním soudě a to k bližšímu vysvětlení slov § 13: «důvody nízké a nečestné», o něž bylo vedeno už tolik sporů. Zde by se mohly vedle jiných nízkostí a nečestností jmenovati demonstrativně některé zvlášť křiklavé případy neblahé součinnosti politiky a obchodu, které